УДК 37.091.279.7:[811.163.41+821.163.41
https://doi.org/10.18485/ssds_kongres.2024.19.ch51

Ивана М. Ковачевић*
ОШ „Др Драган Херцог”
Београд

ПРОЦЕЊИВАЊЕ И ОЦЕЊИВАЊЕ У НАСТАВИ СРПСКОГ ЈЕЗИКА И КЊИЖЕВНОСТИ**

Оцењивање представља неизоставни сегмент образовног процеса. Оцењивање ученика може представљати изазов за наставнике српског језика и књижевности који промишљају, планирају, прате различите стилове учења својих ученика, посматрају постигнућа и остварене резултате, прилагођавају различите технике оцењивања, унапређују сопствени рад, проналазе адекватне начине да континуирано обавештавају ученика и родитеља о резултатима рада, напредовању и постигнућима у одређеном временском периоду. Наставници наводе да се сусрећу са изазовом у одабиру и примени различитих техника оцењивања и дилемом како да прилагођавају задатке ученицима којима је потребна додатна образовна подршка. У раду ће бити приказане различите функције оцењивања, показатељи ваљаног оцењивања, различите технике формативног оцењивања и одабрани интерактивни задаци из домена отворених образовних ресурса за различита тестирања у оквиру предмета Српски језик и књижевност (у раду са ученицима који наставу прате по редовном и индивидуалном образовном плану и програму наставе и учења).

Кључне речи: оцењивање, процењивање, учење, настава, Српски језик и књижевност.

1. Увод

Оцењивање представља неизоставни сегмент образовног процеса. Праћењем и вредновањем тока и исхода учења обухватају се све области предмета Српски језик и књижевност.

Дакле, оцењивање је процес праћења и вредновања тока и исхода учења, а оцене су продукт тог процеса. У том смислу, процес оцењивања би требало да буде обједињен и инкорпориран у процес планирања и

* ivanakovacevic980@gmail.com

** Рад представља скраћени и прилагођени део докторске дисертације о оцењивању (*Инклузивна настава српског језика и књижевности у основној и средњој школи*, Филолошки факултет Универзитета у Београду, 4. 10. 2023. године).

> извођења наставе, са обавезом наставника да воде евиденцију о раду и постигнућу сваког ученика, да их извештавају како напредују и како је најбоље да наставе са радом, као и да узимајући у обзир све информације изврше завршно вредновање (Мркаљ 2011: 58).

Оцењивање ученика може представљати изазов за наставнике српског језика и књижевности који прате различите стилове учења својих ученика, посматрају постигнућа и остварене резултате, прилагођавају различите технике оцењивања, проналазе адекватне начине да континуирано обавештавају ученика и родитеља о резултатима рада, напредовању и постигнућима у одређеном временском периоду. Наставници наводе да се сусрећу са изазовом у одабиру и примени различитих техника оцењивања и дилемом како да прилагођавају задатке ученицима којима је потребна додатна образовна подршка. Изазови су често условљени дефинисањем исхода учења у индивидуалном образовном плану (ИОП 2). Поред правилног дефинисања исхода учења, некада је спровођење оцењивања ученика отежано због честог одсуствовања ученика из школе, губитка мотивације ученика да учи и одговара тј. покаже научено, страха због оцењивања, изостајања успеха упркос труду ученика итд. Оцењивање у настави српског језика и књижевности представља комплексан процес који захтева пажљиво планирање и посвећеност наставника да би се омогућила постигнућа ученика и напредак у школовању.

2. Сврха, функције и показатељи ваљаног оцењивања ваљаног оцењивања

Оцењивање има своју сврху и различите функције. Да би се оценили сви ученици у одељењу, потребно је да наставник пажљиво планира све кораке и фазе које претходе сумативној оцени. Наставник има кључну улогу у оцењивању, које треба да буде пажљиво планирано и корисно за процес учења.

> Оцењивање пре свега треба да буде корисно, али да би било корисно оно мора бити тако планирано да буде изводљиво, благовремено, разноврсно, доступно и максимално објективно. То су неке од карактеристика професионалног оцењивања (Хавелка, Хебиб и др. 2003: 20).

Док оцењује ученике, важно је да наставник прати и упоређује садашња постигнућа и напредак ученика са постигнућима ученика из претходног периода. У педагошкој свесци се могу наћи одељци за бележење: активности ученика, мотивисаности за рад, радозналости, израде домаћих задатака, додатног ангажовања на часу, реаговање на нове задатке и налоге, реаговање на остварен успех у раду итд.

Природа предмета Српски језик и књижевност је таква да наставнику омогућава да упозна ученика најпре, јер је недељни фонд овог предмета највећи и наставник може веома брзо да стекне сазнања о томе како ученици уче, каква су им предзнања, да ли могу да читају и пишу самостално, колико су мотивисани за рад, из какве средине долазе, да ли у окружењу наилазе на подршку у раду итд. Ученици могу да изразе мисли, осећања, ставове, различита запажања путем усмених излагања и писмених састава. На тај начин наставник може да упозна личност ученика, његова интересовања, особине и успешно спроведе процес оцењивања, који има велики број различитих функција.

У литератури се разликују педагошка, психолошка и социјална функција оцењивања,[1] из којих произилази мноштво различитих других функција. Три основне педагошке функције школског оцењивања су информативна, евалуативна и инструктивна.[2] Све функције су значајне за ученика и наставника. Оцена је показатељ савладаности плана и програма наставе и учења. Њена информативна функција огледа се у томе да ученику пружи податке како је савладао градиво, а наставнику да пружи увид у то како је са ученицима обрадио одређено градиво. Ученици „исказују већу мотивисаност за учење када им наставник образложи дату оцену" (Малинић, Комленовић 2010: 519). Евалуативна функција оцењивања заснована је на јасно постављеним стандардима или прецизно дефинисаним критеријумима.

> У оцењивању ученика обично се користе три врсте критеријума: аутономни (такмичење са самим собом), интерперсонални (такмичење са другима) и објективни или објективизовани (такмичење са захтевима које поставља задатак.[3]

Инструктивна функција оцењивања огледа се у успешном образлагању оцене ученику и пажљивом промишљању наставника како да помогне ученику да унапреди знања и настави са радом. У материјалу за водитеље националне обуке о формативном оцењивању наводе се две основне психолошке функције, а то су мотивациона и развојна. Познато је у пракси да оцена може мотивисати ученика да учи и напредује. Добра оцена може бити показатељ да је ученик успешно савладао нпр. одређену област, да његов труд и рад постају видљиви, а из тога проистиче код ученика осећај пријатности и задовољства. Тада оцена може

[1] Из материјала за водитеље националне обуке „Формативно оцењивање и његова примена у дигиталном окружењу" (Завода за вредновање квалитета образовања и васпитања), према раду *Ученик и наставник у образовном процесу*, аутора Ненада Хавелке (Завод за уџбенике и наставна средства, Београд, 2000. године).

[2] Исто.

[3] Исто.

бити показатељ да ученик учи на прави начин и постиже резултате који се позитивно могу одразити на даљи ток школовања.

Успешност оцењивања зависи од наставног предмета, компетентности наставника, расположивог времена, плана и програма наставе и учења, узраста и броја ученика у одељењу, од врсте школе (Мркаљ 2012: 214).

> У спровођењу активности и задатака намењених вредновању и оцењивању усвојених знања, вештина и навика, треба се руководити истим поступцима подршке у примени стратегија које су се за одређеног ученика употребљавале током процеса обучавања и учења (Иванчић 2013: 97).

Наставник у процесу оцењивања требало би да је објективан, непристрасан, правичан, доследан итд. Да би оцењивање било ваљано, поуздано, објективно и прецизно (Мркаљ 2012: 214), требало би да задовољи одређене организационе и методичке захтеве, а то су: доступност, учесталост, благовременост, разноврсност, јасноћа, инструктивност и јавност (Мркаљ 2012: 214). На пример, ако се анализира доступност, некада ученику много више значи похвала наставника и вршњака, гестикулација, мимика, позитиван став и понашање наставника, ведрина и други невербални знаци које ученици разумеју и осећају, него бројчана оцена, јер се може десити да ученик не разуме смисао, значај и сврху оцењивања.

Иако је важно да ученици благовремено буду обавештени о томе када ће бити оцењени и на који начин, у неким случајевима, када ученици доживљавају изузетан стрес због оцењивања, требало би прибегавати различитим методама или техникама формативног оцењивања и ученика оценити вреднујући активност на часу, док спонтано учествује у разговору, у квизовима, у пројектима, а не путем унапред заказаних усмених пропитивања и писменог задатка. Када је јавност у питању, наставник би требало да процени када и да ли да ученицима појединачно саопштава оцене. Некада се појединачним саопштавањем оцена може избећи осећај неправде код ученика са слабијим постигнућима који наставу прате у складу са прописаним планом и програмом наставе и учења у односу на ученика са добрим постигнућима који наставу прате у складу са ИОП-ом.

3. Различите врсте проверавања и оцењивања

Да би се сумативно оцењивање успешно обавило, требало би да се ослони на формативно и дијагностичко проверавање и оцењивање. Оцењивање би требало да буде усмерено на процес учења и да пружа

смернице за планирање даљег рада са учеником у одређеном временском интервалу. Формативно оцењивање усмерено је на ученика, на праћење начина усвајања градива, на то да ли ученици разумеју градиво, како уче и како се односе према учењу. Помоћу формативног оцењивања може се проверити квалитет процеса наставе и учења и планирање даљих корака у раду ради унапређивања наставе и учења. Код формативног оцењивања бројчана оцена није нужна и успех у раду може се бележити на различите начине (нпр. помоћу свим ученицима видљивих посебних паноа и постера са емотиконима, цветићима, звездицама итд.).

Дијагностичко проверавање се примењује у поступку иницијалног тестирања ђака и доприноси процесу диференцирања наставе. Иницијално тестирање ђака се најчешће спроводи на почетку школске године да би се проверила знања ученика из претходне године и резултати овог тестирања не утичу на оцену ђака. Резултати дијагностичког тестирања служе као показатељ успешности усвојености градива неког предмета и начина на који ће се даље поступати у раду ако резултати нису задовољавајући на нивоу одељења или појединих ученика.

Сумативно оцењивање представља крајњи резултат учења, бројчано је и може да утиче на даље школовање. Заступљено је на свим нивоима образовања и васпитања у образовном систему Србије. Сумативне оцене и успех у школи могу бити показатељ интересовања ученика и могу послужити да се ученик усмери на жељену област у којој је показао успех у основној школи ради одабира наставка школовања и будуће професије.

Мерење и континуирано праћење постигнућа ученика у различитим временским интервалима веома су значајни за прецизно сумативно оцењивање. „Праћење и мерење су, дакле, појмови који су тесно везани за оцењивање" (Гојков 2009: 18). Поред значаја сумативног оцењивања, у овом раду истиче се већи значај формативног за ученике којима је потребна додатна подршка у образовању јер може пружити информације о постигнућима ученика, различитим стиловима учења, ставовима ученика према учењу и школским обавезама, степену мотивације за учење, интересовањима ученика, степену познавања језика на коме се одвија настава, могућности коришћења вербалних, визуелних и симболичких средстава комуникације, самосталности у раду, способности старања о себи и обављању свакодневних активности, односу према вршњацима, уклопљености у вршњачко окружење, дружењу и сарадњи са другим ученицима итд.

4. Одабране технике формативног оцењивања

Квалитетно формативно оцењивање подразумева примену различитих техника. Без обзира на постојање мноштва различитих техника формативног оцењивања, улога наставника је и овде најважнија. Различити услови рада, ученици и садржаји пружају могућност наставницима да испоље своју креативност у осмишљавању и примени нових техника формативног оцењивања.[4]

Јавно доступна листа[5] садржи различите технике формативног оцењивања, од којих би се следеће технике могле издвојити као погодне за прилагођавање: *Квиз*, *Чиīра*, *Позориште*, *Кључна реч*, *Размисли и īодели у īару*, *Поīоди шта је то*, *Различити начини усменоī испитивања*, *Шта је било нејасно*, *Одīовори, нацртај, напиши*, *Имам питање, ко зна одīовор*, *Разврстај речи*, *Црвено, жуто, зелено*, *Узми и īроследи*, *Ученичке белешке*, *Ко īоставља питања* итд. Такође, поред одабраних техника са листе, могу се применити и друге технике које су се потврдиле у пракси и могле би бити погодне за формативно оцењивање ученика којима је потребна додатна подршка у образовању: *Онлајн квиз*, *Замена улоīа*, *Објасни īојам*, *Од падежа до песме*, *Ориīами и стихови*, *Опис драīе особе*, *На слово, на слово*, *Од речи до синтаīме* итд.

Квиз[6] у настави може имати различиту намену. Квиз се може спровести усменим путем, помоћу картица, извлачењем питања, помоћу дигиталних образовних средстава итд. У квизу могу учествовати сви ученици, а питања могу бити креирана по нивоима знања, са додатком прилагођених питања за ученике који наставу прате по ИОП-у. На тај начин могу се пратити активности, ангажовање, комуникација, тимски рад и знање свих ученика у одељењу. Квизови могу бити тематски и посвећени одређеном догађају у школи (прослава Дана школе, Светосавска приредба, обележавање нпр. Дана јабуке, Дана планете Земље, Дана здравља итд.).

Квизови могу да садрже питања из различитих области предмета Српски језик и књижевност (правописни квизови, квизови са захтевима за препознавање аутора дела на основу одломка, квизови којима се про-

[4] Из материјала за водитеље националне обуке „Формативно оцењивање и његова примена у дигиталном окружењу" (Завод за вредновање квалитета образовања и васпитања).

[5] Извор: <https://sesccoop.org/wp-content/uploads/2015/12/60FormativeAssessment1.pdf>, 25. 1. 2023.

[6] Примери онлајн квизова и тестова на бесплатној и јавно доступној образовној платформи Завршни испит могу се погледати путем линка: <https://zavrsniispit.matf.bg.ac.rs/>, 29. 2. 2024. Платформа нуди могућност ученицима да решавају различите тестове, а наставницима да креирају сопствене задатке, тестове и квизове знања (у складу са циљевима наставе и ваннаставних активности).

верава знање о писцима и делима, квизови са захтевима за повезивање јунака са делом, квизови са питањима из граматике итд.). У квизовима могу бити заступљена питања са вишеструким избором тачних одговора, питања у којима се повезују појмови, питања са изузимањем појма из низа, питања са попуњавањем текстуалног или нумеричког одговора итд.

Квизови могу да се организују путем дигиталних технологија, а питања се могу приказати у облику интерактивних задатака на паметној табли у учионици. Уколико је дозвољен мобилни телефон на часу, ученици могу одређеним квизовима да приступе помоћу посебних кодова и на различите начине решавају задатке. Могућности употребе квиза у настави су неограничене, а првенствено могу допринети формативном оцењивању свих ученика у одељењу.

Онлајн квиз може бити присутан у настави на различите начине. На сајту Завода за унапређивање образовања и васпитања налази се листа са предлозима за употребу интерактивних квизова и алата за спровођење формативне процене знања ученика[7] итд. Препоручене образовне платформе[8] могу бити погодне за формативно оцењивање ученика којима је потребна додатна подршка јер су у техничком смислу и према садржају прилагођене ученицима који наставу прате по ИОП-у (односе се на постојање функционалних потешкоћа у домену слуха, грубе или фине моторике, вида, интелектуалних потешкоћа, потешкоћа са комуникацијом, са понашањем, социјализацијом). На платформама се налазе задаци за ученике свих разреда, а не само за ученике који полажу испите у завршним разредима. Када је за ученике организована настава на даљину, од 17. 3. 2020. године, сви набројани алати били су од помоћи за оцењивање ученика у дигиталном окружењу. За разлику од уобичајеног оцењивања у учионици, оцењивање у дигиталном окружењу може представљати велики изазов. Да би се сумативно оцењивање успешно обавило у онлајн и хибридној настави, требало би да се ослони на формативно оцењивање. Технике формативног оцењивања могу се применити у онлајн и хибридној настави, а образовне платформе могу бити погодне за праћење постигнућа ученика у току целокупног образовног процеса, затим за самопроцену учења и саморегулацију знања, као и за пружање могућности сваком ученику да самостално бира када и на који начин ће учити. Формативно оцењивање би требало да садржи благовремену повратну информацију за ученика, наставника и родитеља, која у условима онлајн и хибридне наставе добија изражену важност.

[7] Видети: <https://zuov.gov.rs/predlog-i-uputstvo-za-rad-sa-alatima-za-ostvarivanje-obrazovno-vaspitnog-procesa-ucenjem-na-daljinu/>, 20. 12. 2023.

[8] О платформама се може прочитати на сајту Завода: <https://zuov.gov.rs/alati/#1585241840186-836632cd-a772>, 20. 12. 2023.

Образовне платформе омогућавају брзу повратну информацију, која помаже ученицима да спознају шта су научили, даје им смернице шта треба додатно да науче и који су следећи кораци у учењу, а родитељима даје смернице како могу да пруже свом детету додатну подршку у раду. Пошто су платформе прилагођене свим ученицима и одговарају различитим стиловима учења, могу бити од помоћи ученицима у процесу инклузије, јер пружају могућност креирања задатака према индивидуалном образовном плану за одређене ученике. Наставник и родитељ могу пратити рад и постигнућа ученика у различитим временским интервалима јер се подаци о раду сумирају и чувају на платформи. Ови подаци могу бити значајни када их наставник уноси у педагошку документацију, а на основу добијених резултата рада прати напредак ученика, формира оцене (Хавелка, Хебиб и др. 2003) и планира даљи рад са учеником.

> Када планирају наставу и оцењивање и када интерпретирају своја запажања и податке о напредовању ученика, и наставници и ученици треба да имају на уму процес учења. Неопходно је да ученици буду свесни шта и зашто уче, али и како уче, како могу да прате, вреднују и унапређују своје учење (Хавелка, Хебиб и др. 2003).

Самовредновање пружа ученику могућност за планирање наредних корака и потребних стратегија учења, као и за процену потребног времена за савладавање одређеног градива. Квизови пружају велики број различитих могућности за формативно оцењивање ученика у учионици или у дигиталном окружењу. Поред квизова, постојим мноштво различитих начина да се ученици формативно оцене индивидуално, у оквиру групе ђака или целог одељења.

Техника *Одговори, нацртај, напиши* може се успешно применити у процесу оцењивања. После читања књижевног дела ученици се опредељују да ли ће на питања у вези са нпр. јунацима да одговоре усмено, писањем одговора на посебним папирима или ће одговорити цртежом. Инструкције се диференцирају за одређене ученике или групе ученика. Ова техника формативног оцењивања усклађена је са различитим стиловима учења ученика. На овај начин сваки ученик има могућност да пружи одличан одговор јер самостално бира на који начин ће одговарати.

Техника *Црвено, жуто, зелено* може пружити различите информације о ученицима. Помоћу папирића различитих боја ученици сигнализирају наставнику да ли су и колико разумели одређену наставну јединицу, питање, активност, задатак итд. Дакле, посредно, путем папирића и боја, а не директно, ученици у одређеним ситуацијама могу превазићи емотивну баријеру и јасно ставити до знања да ли одређено градиво треба да се додатно појасни.

Техника *Замена улога* радо се примењује у настави. Наставник одређује ученика који ће предавати одређено градиво по договору или се јавља добровољац да направи презентацију итд. Ученик, који је у улози наставника, може припремити питања у вези са новом лекцијом, осмислити забаван квиз, презентацију итд. Може се уочити у пракси да ученици који имају тешкоће да покажу своја знања, некада спонтано одговарају на питања која поставља друг или имају већу слободу да они поставе питања ученику у улози наставника.

Техником *Оригами и стихови* може се стећи увид у различита знања и вештине ученика. Ученици праве бродиће од папира и украшавају их различитим цртежима и бојама. Инспирација за ову активност проистекла је на часовима обраде песме у прози „Папирни бродови" (Мркаљ, Несторовић 2022: 41). На одабраној страни брода пишу своје поруке различите садржине (непознатом другу, другарици у невољи, брату, мами, себи у будућности итд.). Ови бродићи могу да се фотографишу и поставе на школски пано итд. Ученици сарађују, договарају се, али испољавају и сопствену креативност и труд у раду.

У раду је наведено неколико техника и активности, а сваки наставник може да прилагоди постојеће технике или осмисли нове. На овај начин настава може постати занимљивија, а ученици расположени да усвајају градиво са љубављу. Наставник може понашање ученика, реакцију и прихватање нових ситуација, активности, другачијих задатака, захтева, спремност да спонтано покаже знања у неформалним ситуацијама, жељу да сарађује у оквиру тима, како реагује када одговори погрешно или тачно итд. Ученици могу бити охрабрени и подстакнути да учествују у свим активностима на часу у пријатној атмосфери у којој слободно износе своје идеје у оквиру вршњачке групе.

5. Извештавање о напредовању и постигнућима ученика

Извештавање ученика и родитеља о праћењу развоја, напредовања и остварености постигнућа ученика може се обављати на различите начине континуирано – усмено и писмено. У образовни систем Србије уведен је електронски дневник и обезбеђен приступ родитељима да би пратили постигнућа и напредак ученика у сваком тренутку. Извештавање родитеља може се обављати у оквиру индивидуалних родитељских састанака, више пута у току школске године. У литератури се истиче да је извештавање један од најзначајнијих сегмената оцењивања ученика и потребно је пажљиво промишљање усменог и писменог извештавања родитеља и ученика. „Са становишта практичног рада на остваривању циљева и исхода наставе, извештавање је најзначајнија фаза у процесу

оцењивања" (Хавелка, Хебиб и др. 2003: 74). За напредовање ученика веома је важно да наставник са родитељима успостави добру комуникацију и сарадњу, првенствено зато што родитељ (старатељ) може да пружи најзначајнију помоћ у образовању ученика. Родитељ са учеником проводи много више времена него наставник, најбоље зна навике свог детета, начин учења и усвајања градива, каква су интересовања ученика и афинитети и може наставнику пружити драгоцене информације о ученику и подршку у раду. Из добре сарадње родитеља и наставника могу да произилазе одлични резултати у раду и напредак ученика. Родитељ може да обавештава наставника како је ученик на часу разумео градиво, да ли су захтеви одмерени добро, да ли је ученик узнемирен због задатка који му се на часу даје или је задовољан, да ли му одговара приступ наставника и слично. Када наставник извештава родитеља о постигнућима ученика, требало би пажљиво да планира начин излагања, да даје јасне и прецизне информације о позитивним странама рада са учеником, као и сугестије о даљем раду. Било да је усмено или у писаном облику, извештавање представља веома значајан сегмент оцењивања и има за циљ да родитељима, ученицима и наставницима пружи информације о стварном напретку и постигнућима ученика.

6. Закључак

Оцењивање представља неизоставни сегмент образовног процеса. Оцењивањем се обухватају све области предмета Српски језик и књижевност. Различите врсте оцењивања омогућавају ученицима да покажу своје знање на различите начине, подстичу ученике да развијају критичко мишљење и да изражавају своје идеје на креативан начин. Резултати процењивања и оцењивања служе као показатељ степена усвојености градива и начина на који ће се даље поступати у настави. Критеријуми оцењивања треба да буду прецизно одређени да би ученици разумели на чему се заснива оцена и како могу да побољшају своје знање. Ученици треба да добију јасну повратну информацију о својим постигнућима како би разумели шта раде добро и на шта треба да обрате пажњу да би напредовали. Било да је усмено или у писаном облику, извештавање има за циљ да родитељима, ученицима и наставницима пружи информације о стварном напретку и постигнућима ученика.

ЦИТИРАНА ЛИТЕРАТУРА

Гојков, Г. *Докимологија*. Вршац: Висока школа струковних студија за образовање васпитача „Михаило Палов", 2009.

Иванчић, Ђ. *Диференцирана настава у инклузивној школи*. Београд: Едука, 2013.

Малинић Д., Комленовић Ђ. „Оцењивање из перспективе ученика." *Настава и васпитање*. Београд: Педагошко друштво Србије, 2010.

Мркаљ, З. *Планирање у настави*. Београд: Клет, 2011.

Мркаљ, З. *Наставна теорија и пракса 3. Српски језик и књижевност у старијим разредима основне школе*. Београд: Клет, 2012.

Мркаљ З., Несторовић З. *Плетисанка, читанка за седми разред основне школе*. Београд: Клет, 2022.

Николић, М. *Методика наставе српског језика и књижевности*. Београд: Завод за уџбенике и наставна средства, 2009.

Хавелка Н., Хебиб Е., Бауцал А. *Оцењивање за развој учења*. Београд: Министарство просвете, 2003.

Ivana M. Kovačević

ASSESSMENT AND EVALUATION IN THE TEACHING OF THE SERBIAN LANGUAGE AND LITERATURE

Summary

Assessment is an indispensable segment of the educational process. Assessing students can be a challenge for teachers of Serbian language and literature who contemplate, plan, monitor different learning styles of their students, observe achievements and results, adapt different assessment techniques, improve their own work, find adequate ways to continuously inform students and parents about the results of work, progress and achievements over a certain period of time. Teachers report that they face the challenge of selecting and applying different assessment techniques and the dilemma of how to adapt exams to students who need additional educational support. The paper will present various functions of assessment, indicators of valid assessment, various formative assessment techniques and selected interactive tasks from the domain of open educational resources for various tests within the subject of Serbian language and literature in primary and secondary schools (with students who follow regular and individual educational plan and program of teaching and learning).

Key words: assessment, evaluation, learning, teaching, Serbian Language and Literature.